

V TOMTO ČÍSLE

1. Editorial
2. Téma
 - Informace Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA)
 - Zpráva generálního tajemníka Rady Evropy
3. **Judikatura evropských soudů**
 - Zrušení směrnice o uchování údajů a ochrana základních práv
4. **Legislativní snahy**
 - Přeshraniční zdravotní péče v kontextu zákona č. 60/2014 Sb.
5. **Zprávy z konferencí**
 - Nové výzvy mezinárodního práva – nepraví uprchlíci
 - Otázky spojené s aplikací principu non-refoulement na moři
6. **Nové zajímavé publikace z oblasti lidských práv**

KONTAKT

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta,
Výzkumné centrum pro lidská práva
nám. Curieových 7
116 40 Praha 1

e-mail: vcjp@centrum.cz

www: <http://www.vcjp.cz>

1. Editorial

Vážení čtenáři,

Na konci června vychází další číslo Bulletinu UNCE, které přináší nové informace z oblasti lidských práv a aktuality z činnosti Výzkumného centra pro lidská práva.

Je potěšující skutečností, že tento měsíc bylo uzavřeno a schváleno hodnocení výzkumných center UK, ve kterém naše Centrum obstálo a bylo hodnoceno jako velmi dobré. Za to patří poděkování všem aktivním členům ve všech kategoriích.

K tomu, aby Centrum při příštím hodnocení dosáhlo ocenění jako excelentní, bude třeba zvýšit počet publikačních výstupů, zejména pak vysoce kvalitních (a bodovaných) a také zahraničních publikací. Na to se již dnes soustřeďují některé oznámené projekty, např. ve spolupráci s brazilskými a francouzskými partnery.

V příštích měsících také budu individuálně projednávat s členy Centra jejich budoucí zapojení do vědecké činnosti.

Na podzim nás čeká jednak konference z oblasti mezinárodního humanitárního práva (k 150. výročí první Ženevské úmluvy), jednak další pravidelný seminář UNCE.

Na závěr chci popřát spolupracovníkům UNCE a všem čtenářům krásné léto, odpočinek během dovolené a prázdnin, ale také čas na čtení a tvůrčí práci.

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.
koordinátor Centra

2. Téma

Informace Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) o průzkumu zaměřenému na problematiku násilí na ženách

V březnu tohoto roku představila Agentura Evropské unie pro základní práva výsledky dosud nejrozsáhlejšího průzkumu věnovaného problematice různých forem násilí páchaného na ženách a dívkách.

Cílem zprávy je zmapovat zkušenosti žen ze všech členských států Evropské unie s různými formami násilí (fyzickým, psychickým, sexuálním a domácím násilím, včetně případů nebezpečného pronásledování, sexuálního obtěžování anebo nových forem pronásledování s využitím informačních a komunikačních technologií).

Hlavní metodou zjišťování informací bylo provádění pohovorů s náhodně vybranými ženami, které tvořily reprezentativní vzorek populace.

Výzkum se uskutečnil se na více než 42.000 ženách ve věku 18 až 74 let z 28 členských států.

Otázky se zaměřily jednak na zkušenosti s násilím po 15. roce věku, jednak na události v posledních 12 měsících.

Z průzkumu vyplynuly závěry, že problematice násilí na ženách je třeba věnovat pozornost vzhledem k tomu, jak je tento fenomén rozšířený.

Z dotazníků bylo mimo jiné zjištěno, že třetina žen má zkušenost s fyzickým či sexuálním násilím.

Každá dvacátá žena pak byla znásilněna (podle Agentury EU pro základní práva by členské státy měly v této souvislosti více řešit problematiku sexuálního násilí mezi partnery).

Více než polovina žen zažila určitou formu sexuálního obtěžování, 18 % se setkalo s nebezpečným pronásledováním (stalkingem). 43 % žen v dotazování potvrdilo, že zažilo určitou formu psychického násilí.

Agentura EU pro základní práva navrhuje, aby členské státy EU i samotná Evropská unie podepsaly a ratifikovaly Úmluvu o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí (Úmluva

Rady Evropy č. 210, podepsaná dne 11. května 2011 v Istanbulu), Česká republika tuto Úmluvu dosud nepodepsala.

Dále by se členské státy měly zaměřit na problematiku násilí v partnerském svazku a boje proti sexuálnímu obtěžování a novým formám pronásledování (stalkingu).

Poslední dva zmiňované příklady se v současné době odehrávají často s využitím elektronické pošty, mobilních telefonů nebo sociálních sítí.

Průzkum ukázal, že této formě pronásledování nebo obtěžování jsou vystaveny zejména mladé ženy ve věku 18 – 29 let.

V neposlední řadě by státy měly věnovat pozornost školení policistů, ale i zdravotníků a sociálních pracovníků, aby byli schopni odhalit případy násilí na ženách.

Podrobné výsledky výzkumu, včetně získaných dat, je možné nalézt na internetových stránkách Agentury EU pro základní práva:

<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-main-results>

Pavel Ondřejek

Zpráva generálního tajemníka Rady Evropy

Generální tajemník Rady Evropy Thorbjørn Jagland předložil v květnu 2014 Výboru ministrů, tedy nejdůležitějšímu orgánu Rady Evropy, zprávu o stavu demokracie, lidských práv a právního státu v Evropě.

V této zprávě tvrdí, že demokratická Evropa čelí nejhlubší krizi od konce studené války¹.

Na základě zjištění kontrolních orgánů Rady Evropy zpráva identifikuje nejzávažnější výzvy pro demokracii – diskriminace etnických minorit ve 39 státech, podmínky věznění ve 30 státech a korupce ve 26 státech – a doporučení jak k těmto výzvám přistoupit.

¹ „Human rights, democracy and the rule of law in Europe now face a crisis unprecedented since the end of the Cold War”. – str. 5

Zpráva se skládá z šesti částí a přílohy, která obsahuje zmíněné výzvy a doporučení k níže uvedeným oblastem:

- 1) Respektování lidské důstojnosti a integrity
- 2) Spravedlnost a právní stát
- 3) Demokracie
- 4) Sociální práva
- 5) Nediskriminace a rovnost
- 6) Rada Evropy a nevyřešené konfliktní zóny

Na zpracování první oblasti, která se týká lidské důstojnosti a integrity a zaměřuje se na problematiku trestu smrti, mučení a nelidského zacházení, podmínek ve vězení, nelegálního obchodování a migrantů měl velký podíl Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).

Při svém šetření došel k závěru, že spousta členských států zavedlo opatření proti mučení osob zbavených svobody.

Do těchto opatření je zahrnuto např. právo informovat třetí osoby o zatčení, přístup k obhájci a lékaři atd.

Nicméně CPT došel k závěru, že i přes tato zavedená opatření nejsou řádně členskými státy implementována.

Dále kladl důraz na nedostačné prošetřování případů, kdy dochází k porušování takovýchto opatření a tedy porušování lidských práv.

Co se týče podmínek věznění, tak mezi jinými kladl důraz na zavedení a užívání alternativních způsobů sankcí, neboť obsazenost věznic je v členských státech alarmující.

V oblasti spravedlnosti a právního státu se věnovala zpráva systému a funkčnosti justice, korupci nebo problematice praní špinavých peněz.

V části demokracie byla pozornost věnována volbám, demokratickým svobodám, institucím a kultuře.

V této části byl kladen důraz především na svobodu vyjadřování a na významnou roli neziskových subjektů v určité kontrole státu.

Dále je nutné, dle závěrů zprávy, zaměřit svoji pozornost na vzrůstající vliv extrémistické a populistické agendy v rámci politických stran.

Velmi důležitá a aktuální oblast jsou nevyřešené konfliktní zóny v Evropě².

V konfliktních a post-konfliktních oblastech jsou demokratické instituce a základy právního státu velmi narušeny. Lidská práva jsou většinou „první obětí“ takovýchto konfliktních oblastí.

Proto v současné době téměř 3 milionů lidí v Evropě nemá přístup k evropskému systému ochrany lidských práv.

Ochrana lidských práv těchto osob není většinou prioritou mezinárodního společenství, neboť úsilí je věnováno spíše řešení vzniklých konfliktů.

Podrobné závěry z této zprávy lze nalézt na webových stránkách:

http://hub.coe.int/c/document_library/get_file?uuid=5df90407-7663-4361-b5fb-1bbcc84c9fa0&groupId=10227

Kamila Hájíčková

² nazývány ve zprávě jako „grey zones“ nebo „black holes“ např. Abcházie, Jižní Osetie, Podněsteří.

3. Judikatura evropských soudů

Zrušení směrnice o uchovávání údajů a ochrana základních práv v prostředí plurality vzájemně nehierarchických evropských soudů

V rámci řízení o předběžné otázce ve spojených věcech společnosti Digital Rights Ireland (C 293/12) a Kärntner Landesregierung (vláda spolkové země Korutansko, C 594/12, dále jen rozhodnutí „Digital Rights“) zrušil dne 8. dubna 2014 Soudní dvůr EU směrnici 2006/24/ES ze dne 15. března 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí (tzv. data retention directive).

Z hlediska ochrany lidských práv je kromě argumentace Soudního dvora právem na respektování soukromého života velmi zajímavý

i širší kontext celého problému, který je v rozhodnutí opominut.

Pouze generální advokát Pedro Cruz Villalón v poznámce pod čarou č. 102 zmiňuje známou skutečnost, že „provedení směrnice 2006/24/ES nebylo v jednotlivých členských státech bezproblémové“ a uvádí odkazy na rozhodnutí národních ústavních soudů, které přezkoumávaly vnitrostátní předpisy spornou směrnicí transponující.

Z toho minimálně tři (německý, rumunský, český – nálezy sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011 a Pl. ÚS 24/11 ze dne 20. prosince 2011) zrušily národní transpoziční zákony pro protiústavnost, a dalších pět vyjádřilo různé námitky (některá řízení ještě probíhají).

Faktem je, že nová evropská úprava týkající se ochrany osobních údajů byla od počátku předmětem sporů. Již po přijetí směrnice podalo žalobu na její neplatnost Irsko (věc C 301/06).

Podpořilo jej však pouze Slovensko, zatímco na straně Komise byli Španělsko, Nizozemsko i Evropský inspektor ochrany údajů, a Evropský soudní dvůr tuto žalobu zamítl.

Směrnice 2006/24 byla rovněž předmětem dvou předchozích předběžných otázek (spojené věci C 92/09 a C 93/09, věc C 461/10), přičemž první výslovně počítala s možností neplatnosti směrnice, Soud se tím nicméně odmítl zabývat.

Komise od roku 2009 úspěšně zažalovala pět států (Irsko, Lucembursko, Rakousko, Řecko, Švédsko) pro nesplnění povinností vyplývajících z evropského práva a Švédsko bylo dokonce v květnu 2013 odsouzeno k pokutě 3 milionů eur (věc C 270/11).

Přes výše uvedené zhodnotila Komise ve své jediné zprávě o uvedené směrnici (COM (2011) 225 final) její aplikaci jako přínosnou a avizovala přípravu pouze dílčích změn.

Shrnuto, po dobu osmi let Soudní dvůr EU v různých typech řízení „posvěcoval“ úpravu, která zjevně vyvolávala kontroverze z hlediska zabezpečení ochrany základních práv v míře, jež vedla některé státy k jejímu neplnění přes hrozbu pokuty.

V podstatné části členských států se na stranu ochrany práva jednotlivce na soukromí postavily soudy. K této problematice existovala i judikatura

Evropského soudu pro lidská práva, na kterou odkazuje sám Soudní dvůr EU v odst. 35, 54 a 55 rozsudku Digital Rights.

Vzhledem k abstraktnosti rozsudku samotného lze toliko spekulovat, co vedlo Soudní dvůr EU ke změně názoru. Generální advokát Villalón se vymežil pouze vůči první irské žalobě na neplatnost.

V tehdejších zamítavém rozhodnutí Evropského soudního dvora spatřoval v podstatě aspekt soudního sebeomezení se výhradně na žalobní důvody spočívající v nesprávném právním základě.

Evropský soudní dvůr podle něj proto nebyl povinen z vlastního podnětu prozkoumávat soulad s ochranou základních práv.

Zmíněné ospravedlnění však nelze použít vůči dalším výše citovaným rozhodnutím Evropského soudního dvora, jejichž předmětem byla sporná směrnice.

Ve srovnání se skutkovým a právním stavem rozhodnutí Digital Rights zde jen s obtížemi prokážeme nějakou podstatnou změnu okolností, která by mohla mít vliv na následné přehodnocení soudního posouzení téhož předpisu ve světle týchž lidskoprávních ustanovení.

Vedle normativních souvislostí však můžeme uvažovat o širších socio-politických konotacích: nakolik na straně Soudního dvora EU sehrála roli částečná obměna soudců a skutečnost, že o věci Digital Rights rozhodoval velký senát a na základě stanoviska jiného generálního advokáta.

Z hlediska vnějšího prostředí mohla mít vliv interakce s dalšími národními a nadnárodními soudy, případně dalšími aktéry, ale také větší důraz na ochranu lidských práv na úrovni EU anebo aktuálně pocítovaná hrozba případného zneužití uchovávaných údajů.

Rozhodnutí Digital Rights tak kromě dalšího výjimečného případu zrušení sekundárního evropského předpisu představuje zajímavý materiál pro případovou studii o ochraně základních práv v prostředí plurality vzájemně nehierarchických evropských soudů.

Jana Ondřejková

4. Legislativní snahy

Přeshraniční zdravotní péče v kontextu zákona č. 60/2014 Sb.

Dne 19. 3. 2014 byl Parlamentem ČR schválen zákon 60/2014 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění za účelem implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/24/EU ze dne 9. 3. 2011 o uplatňování práv pacientů v přeshraniční péči.

Novela definuje podmínky, za kterých budou náklady vynaložené pojištěncem v zahraničí na plánovanou zdravotní péči pojištěnci zpětně proplaceny z prostředků veřejného zdravotního pojištění.

Ustanovení novelizovaného § 14 odst. 2 zákona o veřejném zdravotním pojištění zní: Ze zdravotního pojištění se pojištěnci na základě jeho žádosti poskytne náhrada nákladů vynaložených na hrazené přeshraniční služby, a to pouze do výše stanovené pro úhradu takových hrazených služeb, pokud by byly poskytnuty na území České republiky.

Jestliže je náhrada nákladů na hrazené přeshraniční služby podmíněna udělením předchozího souhlasu podle § 14b, poskytne se mu náhrada nákladů jen tehdy, byl-li předchozí souhlas udělen.

Dle § 14b odst. 1 pak vláda může nařízením vymezit hrazené přeshraniční služby, u nichž je poskytnutí náhrady nákladů dle § 14 odst. 3 podmíněno udělením předchozího souhlasu, ovšem takto lze vymezit pouze

- plánované hrazené služby, pro které jsou nařízením vlády o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb stanoveny lhůty časové dostupnosti a které současně vyžadují hospitalizaci nebo vysoce specializované přístrojové nebo zdravotnické vybavení (v nařízení je v současné době stanovena časová dostupnost u 13 služeb, např. totální endoprotéza), nebo
- hrazené služby, které zahrnují léčbu, která představuje zvláštní riziko pro pacienta nebo obyvatelstvo.

V současné době se o přijetí vládního nařízení neuvažuje.

Český zákonodárce tak přístup pacienta k přeshraniční zdravotní péči upravil velmi liberálně, neboť její zpětné proplacení a priori nepodmínil předchozím souhlasem ze strany zdravotní pojišťovny.

Českým zákonodárcem zvolená právní úprava tak vedle původně proplácené neodkladné a nezbytné zdravotní péče čerpané v zahraničí, péče čerpané na základě tzv. koordinačních nařízení, příp. péče, k jejímuž čerpání v zahraničí dal revizní lékař zdravotní pojišťovny souhlas dle § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění, umožňuje pacientům čerpat a následně požadovat náhradu (části) nákladů na plánovanou (tedy nikoliv neodkladnou či nezbytnou) péči poskytnutou v zahraničí bez předchozího souhlasu zdravotní pojišťovny pacienta.

V případě, že je tato péče na území České republiky hrazena z prostředků veřejného pojištění, bude pacientovi bez dalšího zpětně refundována část jeho nákladů vynaložených na plánovanou zdravotní péči poskytnutou pacientovi jím zvoleným zahraničním poskytovatelem v členských státech EU, EHS a Švýcarské konfederace, a to bez ohledu na to, zda se jednalo o péči ambulantní či nemocniční, poskytovanou státními či nestátními, smluvními či nesmluvními zahraničními poskytovateli.

Na jedné straně tak novela jednoznačným způsobem posiluje právo pacienta na svobodnou volbu poskytovatele zdravotních služeb a zdravotnického zařízení a usnadňuje přístup pojištěnce ke zdravotní péči, a to dokonce nad rámec stanovený judikaturou Soudního dvora EU (např. Smits and Peerbooms, Müller-Fauré a Van Riets).

Na druhé straně se však nabízí otázka, zda takto nastavené čerpání prostředků z veřejného zdravotního pojištění nepovede k finanční destabilizaci celého systému veřejného zdravotního pojištění, v němž vedle přísně nasmlouvaných výkonů se smluvními poskytovateli na území České republiky budou zdravotní pojišťovny hradit i předem neodhadnutelný objem zdravotní péče čerpané v zahraničí.

Dále také vyvstávají pochybnosti i o tom, zda z prostředků veřejného zdravotního pojištění budou propláceny zdravotní služby v náležitě kvalitě a (to možná především) v adekvátním objemu.

V neposlední řadě nutno upozornit na fakt, že čerpání přeshraniční plánované zdravotní péče bude možností spíše pro movitější a mobilní pacienty; již nyní lze totiž předpokládat, že část nákladů na léčbu a samozřejmě další vedlejší výdaje včetně cestovného bude pacient hradit ze svých prostředků.

Přeshraniční zdravotní péče tak sama o sobě velmi pravděpodobně nevyřeší koncepčním způsobem čím dál zřejmější problémy systému veřejného zdravotnictví související s enormními náklady na léčbu stárnoucí populace, v níž nezpochybnitelně přibývá křehkých chronicky a neurodegenerativně nemocných pacientů, a jejich - mnohdy velmi ztížený - přístup ke zdravotní péči.

Helena Peterková

5. Zprávy z konferencí

Nové výzvy mezinárodního práva: Nepraví uprchlíci. Dnes migranti – zítra uprchlíci? Postavení migrantů, kteří potřebují ochranu v mezinárodním právu

Dnes migranti - zítra uprchlíci? Jak můžeme definovat nepravé uprchlíky a jakým způsobem k nim vlastně současné mezinárodní právo přistupuje?

Především o těchto otázkách se ve dnech 29. a 30. listopadu 2013 přednášelo a diskutovalo na půdě Právnické fakulty v Praze, a to v rámci konference VCPL na téma „Nové výzvy mezinárodního práva: Nepraví uprchlíci“.

Konferenci uspořádalo Výzkumné centrum pro lidská práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy (PF UK) v Praze pod záštitou Pražské kanceláře Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR).

Konference trvala od pátečního odpoledne až do sobotních večerních hodin a její program byl nabitý do poslední minuty.

Páteční odpoledne se neslo v duchu přivítání všech účastníků, kterého se ujal prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc. (PF UK).

Následoval příspěvek JUDr. Jána Šikuty (Evropský soud pro lidská práva, ESLP), jenž se zaměřil zejména na možné provázání závazků plynoucích z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod s nepřímou ochranou válečných uprchlíků.

Ján Šikuta

Postavením nepravých uprchlíků v rámci mezinárodního práva se zabývala i JUDr. Věra Honusková (PF UK), která svou prezentaci započala nelehkou, ale beze sporu základní otázkou – kdo jsou to vlastně nepraví uprchlíci?

Doktorka Honusková se dotkla taktéž historických konotací vzniku Úmluvy o právním postavení uprchlíků a předestřela otázku, zda se v současné době nenacházíme v do značné míry podobné situaci.

Odbornou část pátečního odpoledne následně zakončili Mgr. Petra Levrincová (UNHCR), jež se věnovala postoji UNHCR vůči novým migračním trendům, a profesor Šturma se svým příspěvkem zaměřeným na práci Komise OSN pro mezinárodní právo v oblasti ochrany osob v případě katastrof.

Sobotní dopoledne patřilo prvnímu z celkově tří panelů, které byly na tento den pro účastníky připraveny. První panel se věnoval postavení a problematice environmentálních migrantů.

Cílem panelu bylo především vymezit samotný pojem „environmentální migrace“ a pokusit se určit její příčiny, důsledky a význam v dnešním světě.

Přednášející se také zamýšleli nad tím, nakolik akutním problémem je skutečnost, že současná definice uprchlíka s environmentální migrací nepočítá, a zda by bylo možné a žádoucí ji mezi azylově relevantní důvody zařadit.

Prvním přednášejícím v tomto panelu byl Mgr. Robert Stojanov, Ph.D. (Akademie věd ČR), jenž se zaměřil na vymezení a typologii environmentálních migrantů.

Na něj následně plynule navázala JUDr. Karolína Žáková, Ph.D. (PF UK), se svým příspěvkem „Postavení environmentálních migrantů v mezinárodním právu“.

Doktorka Žáková předestřela před účastníky konference otázku, jaká je role mezinárodního práva při ochraně migrujících osob tváří v tvář rozmanitosti příčin a podob environmentální migrace a mimo jiné se také zamyslela nad tím, zda lze vůbec uvažovat o komplexní právní úpravě této problematiky.

Zániku státu jako důvodu pro migraci a právním důsledkům takového zániku věnoval svou prezentaci Mgr. Milan Lipovský (PF UK) a zániku, v tomto případě ostrovů, se věnovala i studentka Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (PF MU) Barbora Matějková ve svém příspěvku „Migranti z potápějících se ostrovů“.

Ta obecnost oboznámila s neobvyklým případem žádosti o azyl, kdy o ochranu před novozélandskými orgány žádal kiribatský státní příslušník – právě z environmentálních důvodů.

Z jiného úhlu se na problematiku environmentální migrace podívala poslední účastnice prvního panelu – studentka PF UK Martina Hájková, která se zaměřila na vztah tohoto fenoménu s rozvojovými projekty.

Po osvěžující přestávce přišel čas na druhý panel, který nesl název „Váleční migranti: Postavení a možnosti řešení jejich situace.“

Jak významná může být ochrana prostřednictvím judikatury ELSP?“. Panel zahájil prof. JUDr. Dalibor Jílek, DrSc. se svým příspěvkem „Váleční uprchlíci a možnosti jejich ochrany – dočasná a doplňková ochrana.“

Na profesora Jílka následně navázala Mgr. Eliška Flídrová (PF UK), která si v úvodu své prezentace položila otázku, zda jsou váleční migranti připlouvající po moři chráněni před navrácením.

V souvislosti s judikaturou ELSP následně také podrobněji rozebrala případ Hirsi Jamaa proti Itálii.

Legalitě zásahů do práva na osobní svobodu migrantů v kontextu EÚLP a judikatury ESLP se věnoval Mgr. Miloš Kulda (PF UK) a migraci jako součást vojenské strategie a implikace pro lidská práva migrantů si jako téma svého příspěvku vybral student PF UK Tomáš Bruner.

Mgr. Miroslav Kaštyl (Poradna pro integraci) přednášel o otázce používání diplomatických záruk v případech navrácení osob do států, kde by těmto osobám hrozilo mučení a jiné nedovolené zacházení, a na souběh extradičního a azylového řízení ve světle judikatury ESLP se zaměřil Mgr. Viktor Kundrák (Kancelář vládního zmocněnce, Ministerstvo spravedlnosti ČR).

Po přednesení příspěvků a živé diskusi přišel čas na společný oběd a načerpání sil na odpolední program – tedy III. panel a tematický workshop.

Problematika vnitřně přesídlených osob – právě tomuto tématu byl věnován třetí panel konference. Cílem panelu bylo nejdříve vymezit samotný pojem „vnitřně přesídlené osoby“.

Jaké jsou její příčiny a důsledky a o jak aktuální problém se v dnešní době týká?

Panel svým příspěvkem otevřela JUDr. PhDr. Veronika Bílková, E. MA., Ph.D. (PF UK), která se věnovala otázce práva vnitřně přesídlených osob na odškodnění.

Doktorka Bílková ve svém příspěvku upozornila, že v rámci mezinárodního práva lze uvažovat o postupném vzniku práva vnitřně přesídlených osob na odškodnění.

Následně představila reparační režimy, jimž byly vnitřně přesídlené osoby tradičně dle práva lidských práv, mezinárodního práva a mezinárodního humanitárního práva podřízeny, a tyto srovnala s ustanoveními upravujícími odškodnění v rámci novějších smluvních instrumentů.

Na doktorku Bílkovou navázala Mgr. Kristýna Andrllová (UNHCR), která se zaměřila na

mezinárodní postavení vnitřně přesídlených osob, roli UNHCR v souvislosti s touto problematikou a taktéž se věnovala podobnostem a rozdílům v postavení uprchlíků a vnitřně přesídlených osob se zaměřením na praktickou rovinu a reálné dopady těchto rozdílů na práci UNHCR.

Závěrečný příspěvek III. panelu přednesl Mgr. Michael Murad (FSS MU, PF MU), který se věnoval problematice vnitřně přesídlených osob ve spojitosti se současnou situací na Blízkém východě jakožto územím, kde byl v roce 2012 zaznamenán vůbec největší nárůst počtu vnitřně přesídlených osob na celém světě.

Po III. panelu následoval volně navazující workshop, pořádaný PF MU, s názvem „Postoj české a evropské společnosti vůči (novým) migrantům a uprchlíkům: analýza diskurzu, trendů a perspektiv budoucího vývoje“.

Konference po živé diskusi skončila až ve večerních hodinách. V průběhu bylo položeno i zodpovězeno mnoho zajímavých a klíčových otázek. Ať již v rámci jednotlivých diskusí či panelů.

Vzhledem k aktuálnosti tématu a rozsáhlosti problematiky nepravých uprchlíků je ovšem zřejmé, že stejně jako bylo velké množství otázek zodpovězeno, tak neméně velký počet nových vyvstal a teprve praxe postupem času ukáže, jakým směrem se definice a postavení nepravých uprchlíků v mezinárodním právu budou vyvíjet.

Téma bude rozpracováno v připravované publikaci.

Věra Honusková
Šárka Ošřádalová
Eliška Flídrová

Seminář výzkumného centra UNCE na téma „Otázky spojené s aplikací principu non-refoulement na moři“

I když Česká republika není přímořským státem, přesto je v akademickém světě věnována pozornost jevům, které se odehrávají právě na moři.

Jednomu z nich se věnoval diskusní seminář zorganizovaný na půdě Právnické fakulty UK v rámci Výzkumného centra pro lidská práva PFUK v Praze.

Je princip non-refoulement aplikovatelný i na moři? Jaké jsou povinnosti kapitána loď k uprchlíkům či migrantům, kteří se plaví po volném moři a žádají pomoc?

Jaký je charakter search and rescue operací? Jak chrání hranice EU Frontex?

Tyto a podobné otázky diskutovali dne 10. 6. 2014 přednášející a účastníci semináře „Otázky spojené s aplikací principu non-refoulement na moři“.

Přednášejícími byli doc. Dr. iur. Harald Christian Scheu, Mag. phil., Ph.D., JUDr. Věra Honusková, Ph.D. a Mgr. Eliška Flídrová, setkání zahájil prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

Princip non-refoulement byl zkoumán pouze ve vztahu k uprchlíkům, tedy osobám, které z určitých důvodů potřebují ochranu.

V prvním příspěvku přednášející dr. Honusková řešila, zda můžeme hovořit o extrateritoriálním účinku principu non-refoulement.

Zmiňovala, že v současnosti již vnímáme tento princip jako aplikovatelný na hranicích státu, což nebylo v době tvorby Úmluvy o právním postavení uprchlíků (1951) běžné.

Otázkou ale je, jak s ním zacházet za hranicemi států, avšak mimo jurisdikci kteréhokoli z nich, tedy například na volném moři.

Přednášející prezentovala judikaturu mezinárodních soudních orgánů v oblasti lidských práv, zejména americkou a evropskou.

Ve druhém příspěvku se přednášející Mgr. Flídrová věnovala otázkám spojeným s událostmi na Lampeduse v roce 2013 (potopená loď s migranty/uprchlíky).

Zaobírala se search and rescue operacemi či tím, jaké jsou povinnosti kapitánů lodí a jaké jsou instrumenty mezinárodního práva, které mohou při hledání odpovědí napomoci.

Více rozebrala i zmíněnou situaci v případě Lampedusa a dále také novelu FRONTEx, která by měla vstoupit v platnost v letošním roce, která zakotvuje pravidla pátrání a záchranu při operacích FRONTEx.

Roli Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států

Evropské unie FRONTEX se detailně věnoval doc. Scheu.

Ten ve svém příspěvku rozebral mj. nařízení 1168/2011, které pozměnilo nařízení z roku 2004 zakládající Evropskou agenturu FRONTEX a zmínil také zřízení evropského systému kontroly hranic EUROSUR.

Chystaná změna pravidel operací FRONTEX byla předmětem následné čilé diskuse, kdy se většina účastníků shodla, že nás nyní v právu patrně čeká řešení situací, kdy migranti/uprchlíci na moři budou úmyslně působit stav nouze, aby se dostali pod jurisdikci států a vztahovala se na ně ochrana před refoulementem.

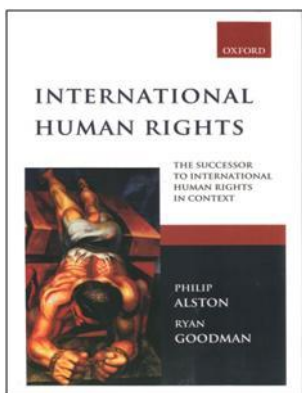
Diskuse se účastnili i zástupci neziskových organizací, kteří jsou obeznámeni s reálnou situací na hranicích EU (JUDr. Rozumek, ředitel Organizace pro pomoc uprchlíkům, Mgr. Holá a další).

Jejich vyjádření napomohla účastníkům pochopit, jak důležitou otázkou aplikace principu non-refoulement na moři je.

Věra Honusková

6. Nové zajímavé publikace z oblasti lidských práv

ALSTON, Philip, GOODMAN, Ryan: *International Human Rights. Texts and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2013, ISBN: 978-0-19-957872-6, 1580 s.

Kniha autorů působících na Právnické fakultě Univerzity v New Yorku (NYU) navazuje na tři úspěšná vydání knihy *International Human Rights in Context* (1996, 2000 a 2008), jejímž spoluautorem byl kromě P. Alstona i profesor H. Steiner.

Kniha je především učebnicí pro univerzitní kurzy zaměřené na lidská práva a usiluje o co nejširší výklad lidských práv v historickém, společenském a kulturním kontextu.

Ukazuje náhledy na lidská práva z různých perspektiv tak, aby čtenáři získali co možná nejširší pohled na soudobý význam lidských práv a jejich působení ve společnosti.

Zatímco úvodní kapitola je orientovaná zejména do historie vzniku mezinárodního práva lidských práv, daleko podstatnější část se věnuje aktuálním problémům při aplikaci lidských práv.

Kniha obsahuje ke každému ze zkoumaných témat sérii výňatků z odborných textů z oblasti mezinárodního práva lidských práv, případně i úryvky z významných rozhodnutí mezinárodních soudů nebo prohlášení učiněných v rámci mezinárodních organizací.

V knize můžeme nalézt témata, jakými jsou například práva žen, menšinová práva, ochrana lidských práv v souvislosti s bojem proti terorismu, problematika sociálních práv, lidská práva a mezinárodní trestní soudnictví či problematiku lidských práv, rozvoje a ochrany životního prostředí.

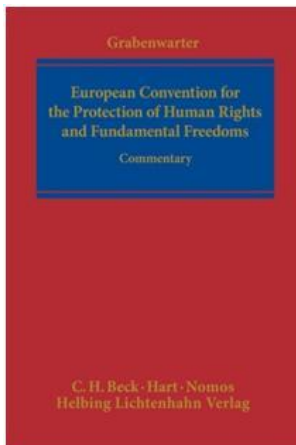
Jakožto učebnice lidských práv chráněných na mezinárodní úrovni se pak zaměřuje rovněž na mezinárodní organizace, jež působí v oblasti ochrany lidských práv, problematiku recepce závazků plynoucích z mezinárodního práva lidských práv ve státech nebo otázky závaznosti lidských práv pro nestátní aktéry (zejména nadnárodní obchodní společnosti či povstalecké skupiny) a úlohu mezinárodních nevládních organizací při rozvoji ochrany lidských práv.

Kniha se věnuje mezinárodněprávní ochraně lidských práv i ze širšího hlediska, když si všímá otázek teoretických (například vztahu lidských práv a povinností, otázka univerzality versus kulturní podmíněnosti lidských práv) anebo sociologických (v kapitole o efektivitě úpravy mezinárodněprávní ochrany lidských práv a faktorech použitelných při jejím zjišťování).

Pavel Ondřejek

GRABENWARTER, Christoph. European Convention on Human Rights: Commentary. xix, 554 str. ISBN 37-190-3356-2

Inzerce

Nakladatelství C. H. Beck, Hart Publishing, Nomos a Helbing Lichtenhahn Verlag nedávno společně vydala nový rozsáhlý komentář k Evropské úmluvě o lidských právech, jehož autorem je Christoph Grabenwarter, soudce rakouského Ústavního soudu a profesor veřejného a mezinárodního práva působící na Institutu pro evropské a mezinárodní právo (Institut für Europarecht und Internationales Recht) Vídeňské ekonomické univerzity (Wirtschaftsuniversität Wien).

Autor postupně analyzuje a komentuje jednotlivé články úmluvy a pěti jejích protokolů (č. 1, 4, 7, 12 a 13), přičemž u každého z nich uvádí seznam nejvýznamnější relevantní literatury a stěžejních rozsudků Evropského soudu pro lidská práva.

Komentář je velmi přehledně uspořádán a srozumitelným způsobem představuje jednotlivá práva v úmluvě zakotvená, jejich obsah a meze a odpovídající povinnosti států.

Publikace je určena všem zájemcům o problematiku ochrany lidských práv v evropském regionu, uplatnění bezpochyby nalezne jak v akademickém prostředí, tak v praxi.

Publikace je k dispozici v Knihovně Právnické fakulty UK.

Karolina Žáková

The advertisement is set against a blue background. At the top, it features the text 'Právnická fakulta University Karlovy' and the university's logo, which is a circular emblem with the text 'UNIVERSITAS CAROLINA PRAGENSIS' and '1348'. Below the logo is the text 'E-shop'. The main body of the advertisement contains the text 'On-line prodej více než 150 odborných právnických publikací'. At the bottom, it provides the address 'PF UK v Praze, Ediční středisko, nám. Curieových 7, 116 40 Praha 1' and the website 'www.pfuk-shop.cz'.